

reproductie  
in den tem-  
plehem, een  
artikelen en  
het duister in  
de Volkeren-  
kunst", een na-  
maal van W. G.  
dische vertel-  
stiek overzicht),  
feest' (een ver-  
en een slot-

ner van „De  
en Keuning,  
etische bijdra-  
tentoonstelling  
oed, die ande-  
Vrouwen; Jan  
al van Leentje  
aan de kerst-  
tinkel over „de  
ts „Het Stille  
nige Kerstver-  
s, J. D. C. van  
es naar foto's.  
f van Simon

er van „Tim o-  
hoeve, Zwolle),  
ens Kerstnum-  
inhoud, die  
is een hoofd-  
s: Vertrouwen,  
N. Voorhoeve,  
en, door A. R.,  
antlekeningen  
van Hoogstra-  
kening van C.  
erstavond van  
drika Kuyper-  
heden van M. G.  
lië"; Bijbelsch  
1; Reproductie  
ann; Kerstcoo-  
stbede, gedicht  
kunstfoto; Van  
stboom, die in  
productie naar  
Hoff; Voor de

van den Dag.  
J. F. Tierie Jr.  
ofredacteur.  
13 illustraties  
naar een origi-  
Het geheel in  
tie naar origi-  
ff.  
stof van allerlei  
geboden wordt  
rgd.  
het dan maar  
leszins gemoti-  
rbij en dus ook  
zijn nog vele in  
voor die lees-  
s gading.  
C. T.

**UK LEVEN**

slon.

muziekuitvoe-  
passion zich wel  
oord Gods voor  
den nog altoos

ze rubriek een  
umige kwesties.  
n. Daarbij ging  
g, of het karak-  
erende stof als  
Christus, wel  
in een compo-  
Bach gemaakt  
rd wordt.

orden, zijn wat  
uitvoering als  
doch uitsluitend  
jze waarop ze  
kunst" in het

wee dingen, die  
f het een Chris-  
eringen bij te  
e daarbij werk-  
eloovigen is, en  
ingen niet aan-

beginnen met  
r ik denk, wel  
muleering zal

zijn, maar toch ook als zoodanig niet door de  
vingers mag worden gezien.

Ik bedoel de constatering, dat openbare uitvoe-  
ringen als die van „Toonkunst" uitvoeringen zijn  
door ongeloovigen.

Zulk een vonnis te vellen over een kring van  
honderden menschen is in hoogere mate licht-  
vaardig, vloekt met een der eerste eischen van  
christelijke naastenliefde, en stelt zeker niet min-  
der schuldig voor God dan het bijwonen van  
welke vergadering of welke muziek-uitvoering ook.

Och ja, ik weet wel, hoe vlot zulk een vonnis  
velen van de lippen gaat; hoe gewoon men in  
sommige christelijke — ook (misschien moest ik  
zeggen „vooral") in gereformeerde — kringen is, al  
wie in eenig verband, hetzij wettig hetzij onwettig,  
tot ongeloovigen staat, ook zelf maar kortweg tot  
de ongeloovigen te rekenen. — Maar juist omdat  
ik het weet, zie ik de roeping om elkander voor  
deze schrikkelijke zonde van lichtvaardigheid en  
liefdeloosheid in het oordeelen te waarschuwen.

Is het niet grenzenloos lichtvaardig heel een  
kring van menschen als ongeloovigen te stem-  
pelen, alleen omdat men weet — of misschien  
niet eens wéét, maar alleen reden heeft om te  
vreesen, dat sommigen, zeg velen, ervan, tot de  
ongeloovigen behooren?

Of iemand voor een geloovige of voor een on-  
geloovige te houden is, hebben wij, die geen harte-  
kenners zijn, te laten beslissen door zijn belij-  
denis en wandel.

En als ik me dan een oordeel moest vormen  
over iemand die in de uitvoering van de Mattheüs-  
Passion een werkzaam aandeel neemt, en dien ik  
van elders niet ken, en daarbij de liefde aan het  
woord liet komen, dan zou ik hem niet bij de  
ongeloovigen, maar bij de geloovigen moeten  
rekenen. Want al zingend belijdt zoo iemand het  
Evangelie van het lijden en sterven onzes Heeren.

Doch — ik zal me hierbij niet langer ophouden.

De bedoeling van vrager zal wel niet zoo be-  
denkelijk zijn geweest. Ik heb maar even willen  
waarschuwen. —

Laat ons aannemen, dat er in een uitvoering,  
als waarover het gaat, inderdaad ongeloovigen,  
veel ongeloovigen, een werkzaam aandeel hebben.  
Dan is in zenders vraag, of het een geloovige voegt  
haar bij te wonen.

In deze ééne vraag zitten, dunkt me, twee andere  
vragen.

Ook en eerst de onuitsprokene, of een onge-  
loovige een werkzaam aandeel mag nemen in  
dergelijk een uitvoering. En de uitgesproken vraag  
gaat dan uit van de veronderstelling, dat hij het  
niet mag.

Die veronderstelling lijkt me niet juist.

En ik denk daarbij b.v. aan de heidensche  
Syriërs, die wel als houthakkers en waterpuffers  
hebben mogen helpen aan Salomo's tempelbouw.

Maar — ik ga daarop niet in.

Laat ons aannemen, dat de veronderstelling  
juist is.

Dan volgt daar toch zeker niet uit, wat vrager  
vreesd dat er uit volgt.

Wat er uit volgt is dan dit, dat een ongeloovige  
zich zou bezondigen door deel te nemen aan de  
uitvoering. Ook, dat wie over de toelating tot mede-  
werking hebben te beslissen, zich bezondigen zou-  
den door een uitgesproken ongeloovige als mede-  
werker toe te laten.

Zij en zij alleen dragen de verantwoordelijkheid.  
In geen enkel opzicht komt deze voor rekening  
van den toehoorder, die van de feiten niet  
weten en nog veel minder ze voorkomen kan.

Op dezelfde lijn ongeveer ligt het antwoord op  
de tweede vraag.

Natuurlijk zou het gewenscht zijn, dat elke uit-  
voering van de Mattheüs-Passion door gebed werd  
geleid.

Toch stel ik me voor, dat het, bij een zoo ge-  
mengd publiek als onze openbare concerten be-  
zoekt, wel zeer moeilijk zou zijn, bij den aanvang  
die eerbiedige stilte te verkrijgen die het gebed  
vordert.

Behalve dat, zou, met het oog op het gemengd  
karakter van het publiek, zulk bidden — dat im-  
mers gemeenschappelijk bidden zou moeten  
zijn? — nog veelmeer in strijd zijn met den eisch  
van waarheid dan 't meewerken van ongeloovigen  
aan de uitvoering. —

Doch we kunnen dit in het midden laten; want  
de oplossing ligt elders.

Ze ligt hierin, dat, zooals we zeiden, een gelo-  
ovige die een uitvoering van de Mattheüs-Passion  
bijwoont, niet verantwoordelijk is voor de leiding  
van de samenkomst, en derhalve ook niet voor  
het niet-bidden bij den aanvang. De beslissing  
daarover staat bij anderen, en zij zijn er daar-  
om verantwoordelijk voor.

De geloovige bezoeker zou die pas gaan deelen,  
zoo de redenen daarvoor hem bekend waren,  
en zijn bijwoning van de uitvoering moest geacht  
worden een betuigen van instemming daarmee  
te zijn. En als die redenen dan bleken te zijn een  
minachten van 't gebed, en niet — wat óók denk-  
baar ware — vrees, dat de heiligheid van het  
bidden schade mocht lijden, dan zou hij die mede-  
verantwoordelijkheid stellig niet kunnen dragen,  
en zich dus moeten onthouden.

Doch zoolang deze gegevens ontbreken, lijkt het  
me, dat er voor hem geen „verboden" bij den  
toegang staat.

Of men zou de stelling moeten aandurven, dat  
het een christen onder alle omstandigheden ver-  
boden is een vergadering bij te wonen, die niet  
met gebed geopend wordt.

Maar dàl zal wel niemand staande houden.  
Practisch handelt ook niemand naar dien regel.  
Denk slechts aan de gemeenteraads-vergaderingen  
op tal van plaatsen, aan vergaderingen van polder-  
besturen, enz. enz.

Wie hier een wet zou willen stellen bedenke  
ook wel, dat hij met een verbod van toegang  
tot alle vergaderingen die niet met bidden aan-  
vangen, niet klaar is. Want hoe druk we het ook  
met vergaderingen hebben, tegenwoordig — er is  
altos nog heel wat meer te doen in 't leven. En  
wie zal willen uitmaken, bij welke handelingen  
of werkzaamheden er wel en bij welke er niet  
afzonderlijk gebeden behoeft te worden.

Wie het poogde zou zich en aan het christelijk  
leven en aan het gebed-zelf vergrijpen. Hij zou  
van het gebed een stuk wettisch werk, en van de  
vrijgemaakte onzes Heeren Jezus Christus vor-  
men-dienaars maken.

Laat ons ook voor dezen zuurdeesem der Fari-  
zeën ons wachten.

Intusschen is er niets dat een geloovige ver-  
hindert te bidden, eer hij een uitvoering van de  
Mattheüs-Passion gaat beluisteren. Hij kan het  
doen eer hij van huis gaat. Hij kan het doen op  
weg naar de concertzaal. Hij kan het ongemerkt  
in de zaal zelve doen, vóór en — onder het  
luisteren.

En laat hij het dan doen, niet alleen voor zich  
zelf, maar óók voor anderen: voor die met  
hem luisteren, voor de leden van het orkest,  
voor de zangers en de zangeressen en voor den  
orchest-directeur — voor hen allen: dat ze niet  
met een ongeloovig, maar met een geloovig hart  
in de heilige dingen verkeerden mogen.

B.

F.

## OPVOEDING EN ONDERWIJS

### „Onze arme Openbare School".

Op 30 November l.l. bevatte „Het Schoolblad",  
orgaan van het Nederlandsch Onderwijzersgenoot-  
schap een artikel onder bovenstaande meelijwek-  
kende titel. Een mensch kan gauw tot armoede  
vervallen, dat wisten we wel, maar dat een zoo-  
vele jaren rijk begunstigd instituut zoo spoedig  
in beklag zou komen bij haar eigen voorstanders,  
dat is toch wel wat nieuws in Nederland. En  
vooral, wanneer men leest, wat nu wel de oor-  
zaken zijn van deze intredende en nog veel verder  
dreigende armoede, dan staat men nog meer ver-  
wonderd. Door de schokkende gebeurtenissen van  
de wereldoorlog, door de aandacht, die men gaf  
aan het spannend worstelen aan het Westfront,  
kon het in Nederland gebeuren, dat het algemeen  
kiesrecht en de volledige financiële gelijkstelling  
van de Bijzondere School met de Openbare door  
links en rechts over en weer werden aanvaard.  
„Het Nederlandsche volk had nauwelijks gemerkt,  
wat er was gebeurd, geabsorbeerd als het was  
door de gebeurtenissen van het Westfront..."

En toen is de armoede voor de Openbare  
scholen begonnen. Ze kon de concurrentie met de  
nu als paddestoelen uit de grond oprijzende Bij-  
zondere Scholen niet volhouden. Haar voorstan-  
ders hadden dan ook het vertrouwen in de ver-  
schillende politieke partijen verloren, zoo betoogt  
de schrijver verder, alleen de Vrijzinnig-Democr-  
atische partij was nog voor 100 procent te ver-  
trouwen. En nu is het te verstaan, hoe groot het  
gevoel van armoede in de geleerden wordt, nu  
een van de voormannen van die partij, Minister  
Marchant, krachtens de onafwijsbare eisch van  
bezuiniging moet medewerken om menige Open-  
bare School te sluiten. Het helpt niet, dat Z.Exc.  
zegt: de kleine schooltjes komen voor bij het  
Openbaar Onderwijs.

Men zou veel liever zien, dat de reutevergoeding,  
die de Bijzondere School krijgt krachtens artikel  
205 van de Wet-1920, maar eens werd herzien. Nog  
altijd willen velen, evenals bij het aannemen van  
de wet werd voorgesteld, de eigendommen van de  
schoolbesturen, dikwijls met groote moeite bijeen-  
gebracht, bespaard uit schrale beurzen, even aan  
de gemeenschap trekken en ze dan gelijk stellen  
met de scholen, die uit de gemeentekas werden  
gebouwd. Men staat eenvoudig verstand over het  
geringe gevoel voor recht en billijkheid, dat bij  
zulke voorstellen aan het woord komt. Mag een  
ieder niet meer doen met het zijne wat hij wil?  
Zouden de goede rekenaars onder de Openbare  
collega's eens de moeite willen doen, uit te reke-  
nen, hoeveel miljoenen de Bijzondere scholen al-  
tijd nog aan de publieke kassen hebben uitge-  
spaard? Ze zouden daar wel een zware bereke-  
ning aan krijgen. Maar het gaat hun als verwen-  
de menschen: als de bevoorrechtiging ophoudt, voelen  
ze zich verongelukkig.

Wil men de schrijver in het Schoolblad gelooven,

dan gaan er heel wat kinderen naar de Bijzon-  
dere Scholen, die daar komen, omdat de ouders  
overreed worden of onder geestelijke pressie staan:  
weigering van doop, van ondersteuning door het  
kerkelijk ambestuur, opzegging van hypotheek,  
van een gehuurde woning. Ik haal nu woordelijk  
aan: „Acht indien men de ouders vrij liet, wer-  
kelijk geestelijk en economisch vrij, onze Open-  
bare Scholen zouden vol zitten. Duizenden ouders,  
die uit vrees hun kinderen sturen naar de Christe-  
lijke scholen, denken met heimwee aan de tijd,  
toen alle kinderen van ons volk naar één school  
gingen. Economische vrijheid van de massa zou  
de ondergang zijn van de Bijzondere School. En  
niet alleen de ouders zouden de nieuwe dag met  
vreugde begroeten, maar ook talloze leerkrachten  
bij het confessioneel onderwijs, die in het dwang-  
buis van het dogma zijn gevangen, maar welke  
toch levende menschen zijn... Arme Openbare  
School, gij die de kinderen van heel ons volk wil-  
det vereenigen in uw koesterende liefde, zooals de  
moederhen haar kiekens verzamelt en koestert,  
gij zijt het slachtoffer geworden van partijzucht  
en van geloofsonverdraagzaamheid.

Weinigen zijn u trouw gebleven en moeilijk ge-  
noeg heeft men het hun gemaakt; aan zachte en  
harde dwang hebben zoovelen weerstand moeten  
bieden. En aan hen, die volmaakt onschuldig zijn  
aan de gruwelijke geldverspilling, gevolg van een  
waaninnige scholensplitsing, aan hen tracht men  
het weinige te ontnemen, dat zij onder zoo moei-  
lijke omstandigheden hebben weten te bewaren".

Tot zoover de heer B. in het Schoolblad. Men  
zou heel nuchter vragen, of de schrijver nu heele-  
maal niets weet van wat op bovenstaande ont-  
boezemingen op velerlei wijs reeds geantwoord is.  
Heeft Minister Marchant hem niet duidelijk kun-  
nen maken, dat de dure kleine schooltjes zich be-  
vinden in dienst van het Openbaar Onderwijs?  
Weet hij ook niet, dat een zeer groot deel van de  
ouders zeer afkeerig is van de geest, die onder  
de dienaren van het publieke onderwijs heerscht?  
Dat heeft Minister Marchant ook al geconstateerd.  
Het is zoo gemakkelijk, wanneer men zijn klan-  
dizie verliest, dit te wijten aan een vermoede  
pressie, die op de klanten zou zijn uitgeoefend. Maar  
men doet verstandig, eerst eens te vragen, of het  
ook kan liggen aan de waar, die men geleverd  
heeft of aan de wijze, waarop men de klanten  
heeft bediend.

Ik hoop, dat de schrijver nog eens kennis wil  
nemen van de moeiten en de zorgen, die tien-  
tallen van jaren door vele ernstige, eenvoudige  
menschen zijn besteed aan hun Christelijke scho-  
len. Die waren een verhooring van hun gebed.  
Daar konden ze hun kinderen aan toevertrouwen.  
Dat waren menschen met een teere consciëntie.  
Misschien dat hij dan nog eens kan bereiken het  
hooge standpunt van een Thorbecke, toch wel  
een onverdachte voorstander van de Openbare  
School, die het Bijzonder Onderwijs beschouwde  
als een welkome bijdrage tot het publieke onder-  
wijs. Hij kon zich zelfs voorstellen, dat al het  
onderwijs op zulke scholen werd gegeven. Wat  
belet toch de heer B. om de scholen te bouwen  
naar de zin van die duizenden ouders? Dan kan  
men doen, zoo men wil! Of begrijpt hij toch ook  
wel, dat het stichten van Bijzondere Scholen toch  
altijd nog een alles behalve gemakkelijk en zeker  
niet voordeelrijk werk is?

Gelukkig voor hem, de schrijver grijpt moed.  
„Maar, de rekening zal niet sluiten! De geest  
der humaniteit zal eens herrijzen..."

De oude partijen hebben hun rol gespeeld. En  
de toekomst zal het aanzijn geven aan een alge-  
meene nationale school!

Moeten dan de minderheden misschien maar  
weer onderdrukt worden? We zullen de toekomst  
met onze scholen in weerwil van deze profetieën  
rustig afwachten. We hebben altijd nog de hoop,  
dat er genoegzame kracht in de belijders van de  
Naam des Heeren is overgebleven, om, zoo noodig,  
een nieuwe schoolstrijd aan te binden. Het is onze  
vaderen, noch ons, in onze kamp voor de vrije  
school ooit te doen geweest om zilver of goud,  
alleen om de vrijheid en om de gelijkstelling voor  
de wet. Want we hebben nooit kunnen begrijpen,  
waarom de belijders van de waarheid, die de  
Heilige Schrift ons brengt, op onze Geuzenbodem  
ook maar in iets zouden moeten worden achter-  
gesteld bij degenen, die zich bij voorkeur huma-  
nisten noemen.

En boven die gelijkstelling stellen we nog de  
vrijheid, om onze kinderen te kunnen onderwijzen  
naar de belofte, die we bij de doop van onze  
kinderen hebben afgelegd.

Ja, het is zoo, de Openbare School is arm, zal  
ook altijd arm blijven. Ook toen ze rijk verzorgd  
werd, was ze nog arm, want ze mist haar natuur-  
lijke verzorgers. De Overheid heeft een beurs,  
maar heeft geen hart. En daarom moet verkom-  
meren, wie geen andere koestering kent. Misschien  
leert men aan de overzijde nog eens waardeeren,  
dat de voorstanders van de School met den Bijbel  
in moeizame strijd hebben veroverd de vrijheid  
van onderwijs. Daar schuilt een stuk volkskracht  
in, die, ook weer blijkens het schrijven in het  
Schoolblad, nog maar altijd niet op de volle  
waarde kan worden geschat.

Gr.

G. MEIMA.